

POTREBE PO DOMSKEM VARSTVU V SLOVENIJI IN KOČEVSKI REGIJI

Problem velikega števila oskrbovancev, mlajših od 65 let

INSTITUTIONAL CARE IN SLOVENIA AND IN KOČEVJE REGION

The problem of numerous clients under 65 years of age

Stanka Žagar

UDK/UDC 613.98:362.61

DESKRIPTORJI: domovi za starostnike; Slovenija

Izvleček – Zaradi boljšega zdravstvenega varstva, upadanja nalezljivih bolezni ter nižje natalitete narašča odstotek starih ljudi, med njimi tudi tistih, ki potrebujejo domsko varstvo. Avtorica v članku opisuje problematiko oskrbovancev Doma za starejše občane v Kočevju, mlajših od 65 let. Najpogostejši vzroki za potrebo po domskem varstvu so kronični alkoholizem, psihiatrične bolezni in invalidnost. Ta skupina oskrbovancev potrebuje zahtevnejšo zdravstveno nego, hkrati pa predstavlja popestritev, tako za ostale oskrbovance kot za zaposlene.

DESCRIPTORS: homes for the aged; Slovenia

Abstract – Due to better health care, lower incidence of infectious diseases and lower birth rate the percentage of elderly people is on the increase, and many of them need institutional care. The author describes the problems of the clients of the Old people's home in Kočevje under 65 years of age. The leading reasons for the need for institutional care are chronic alcoholism, psychiatric disorders and different disabilities. This group of clients requires more skilled nursing care, but at the same time represents a variegation for other clients and the employed as well.

Uvod

Po letu 1970 se je število starejših ljudi po vsej Evropi in tudi drugod v svetu zelo povečalo. Razlogi so različni: boljše zdravstveno varstvo prebivalstva, upadanje nalezljivih bolezni, odkritje antibiotikov, večja industrializacija in urbanizacija prebivalstva, manjša nataliteta in tudi fertilitet v posameznih delih sveta ob izredno zmanjšani umrljivosti otrok. Narodi, ki imajo danes več starejših prebivalcev, uporabljajo ločnico med srednje staro in staro populacijo – 65 let. Skupina prebivalcev nad tem letom starosti iz zdravstvenih in starostnih razlogov potrebuje različne oblike pomoči doma in nekateri tudi domsko oskrbo in nego.

Tudi gibanje prebivalstva v Sloveniji in na našem domačem območju ima enake oziroma podobne značilnosti.

V Sloveniji je bilo stanje konec leta 1994 naslednje: skupno število prebivalcev je bilo 1.989.477, od tega starejših od 65 let 240.145 ljudi ali 12 %.

Ob relativno slabo razvitih oblikah pomoči na domu je pri nas precejšno število – 53 skupaj – zavodov za oskrbo in varstvo odraslih ljudi, domov za starejše in posebnih socialnovarstvenih zavodov s skupaj 13.140 mesti. V domovih za starejše je 11.093 mest, kar zadostuje za 4,6 % obravnavane skupine prebival-

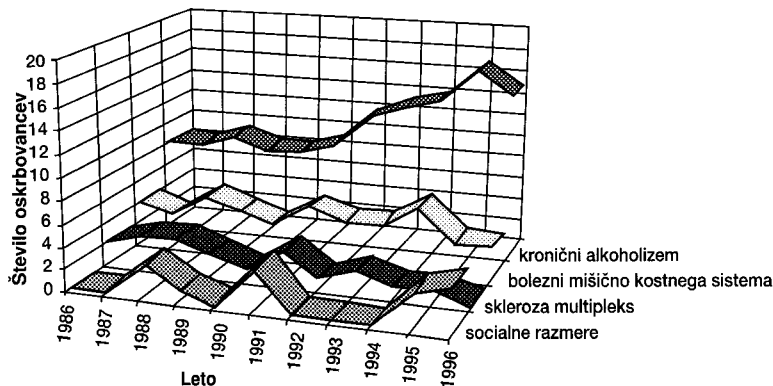
cev. V zavodih je konec leta 1994 živelo 9224 oseb, starih 65 in več let, oziroma 3,84 % skupine. 2113 oskrbovancev domov za starejše je bilo mlajših od 65 let. Ti torej zasedajo v slovenskih domovih za starejše približno 19 % mest.

Glede na to, da Socialnovarstveni program Republike Slovenije, ki ga pripravlja Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve za obravnavo v parlamentu, predvideva, da bomo pri nas do leta 2000 zagotovili v domovih za starejše toliko mest, da bodo zadoščala za 4,5 % prebivalcev, starejših do 65 let. Ob hitrem naraščanju števila te skupine prebivalcev zgoraj naštetih zmogljivosti ne zadoščajo več. Samo število mest je prenizko za okrog 500, ker pa precejšen delež zmogljivosti zasedajo mlajši, za katere drugih možnosti ni, je potrebno zagotoviti skupaj še kar 2500 dodatnih mest.

Mednarodna ocena, da ob primerno razvitih oblikah pomoči na domu domsko oskrbo potrebuje okoli 5 % nad 65 let starih ljudi, prej navedeno število potrebnih dodatnih mest zvišuje celo na 3800.

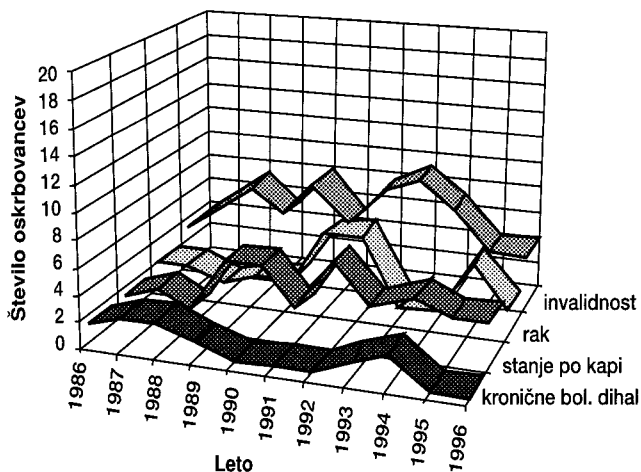
In kako priti do novih mest?

– Obstoječi domovi za starejše so že polno zasedeni, zato bi potrebovali dodatne kapacitete, 10 do 15 domov, v katerih bi morali nemudoma zagotoviti ustre-

zno zdravstveno varstvo in zdravstveno nego. Dom za starejše je nadomestilo za bolnikov dom, nega v takšnem domu pa za domačo nego in oskrbo, kadar ta zaradi zdravstvenega stanja in visoke starosti ter strokovne in časovne zahtevnosti ni več mogoča in zadostna.

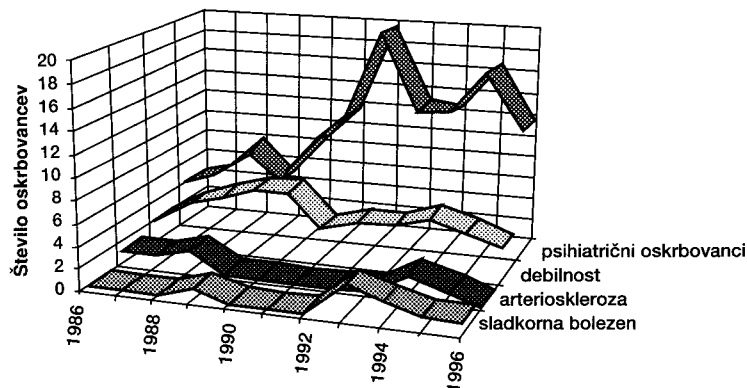
- Z manj obotavljanja kot doslej bo potrebno razvijati možnosti za zdravljenje in nego na domu. Ta način razvijajo številne najbolj razvite države, saj je nedvomno najbolj human, hkrati pa tudi najcenejši.
- Tretja možnost je razvoj in odpiranje negovalnih bolnišnic. Negovalna bolnišnica je zdravstvena ustanova, ki zagotavlja ustrezno strokovnost, v praksi pa bi verjetno postale nekakšne vmesne postaje med pravo bolnišnico in domovi. Obeta se torej popolnoma nov tip bolnišnice in spopad z vprašanjem, ali je v zdravstvenih ustanovah dopustna manjša zdravstvena strokovnost za manjšo ceno, ob povsem nedoločeni predpostavki, da bo to pomenilo boljšo nego in večjo človečnost. In še ena teza: namestitve v negovalno bolnišnico ne bi bila trajna. Omenjena bi bila največ na tri mesece. V tem času bi se ugotovilo ali bi bolnik odšel nazaj v domačo nego ali v zavodsko varstvo. Takšne ustanove imajo danes nekatere razvite države v Evropi.

Naš dom

Pred desetimi leti smo v občini Kočevje začeli za ta kraj popolnoma novo dejavnost. Vrata Doma starejših občanov so se odprla in dala možnost bivanja vsem, ki so si želeli priti. Že prvo leto smo nastanili 145 oskrbovancev, kar govori, da so bile potrebe kočevske in ribniške občine velike. Ostali slovenski domovi so se polnili več let.

Naši ljudje so bivali v socialnih zavodih po vsej Sloveniji, že prvo leto pa se se začeli vračati domov. Nekaj let je bila v domu vedno kakšna prazna postelja, oziroma je bila čakalna doba kratka, zadnje čase pa se daljša. Enak pojav opazimo tudi pri ostalih domovih po Sloveniji.

Zato je toliko bolj potrebno, da sledimo trend staranja ljudi doma in v svetu in se na to tudi pripravimo. Znano je, da se bo do leta 2020 skupina starejših od 65 let povečala za približno 100.000, oziroma za tretjino. Zato je v Sloveniji potrebno razmišljati o novih mestih za starejše oskrbovance.

Naš dom, Dom starejših občanov Kočevje, ki teritorialno pokriva območje občin Kočevje, Osilnica, Ribnica in Loški potok, s svojimi 160 mesti zadošča za 4 % prebivalcev teh občin, starejših do 65 let.

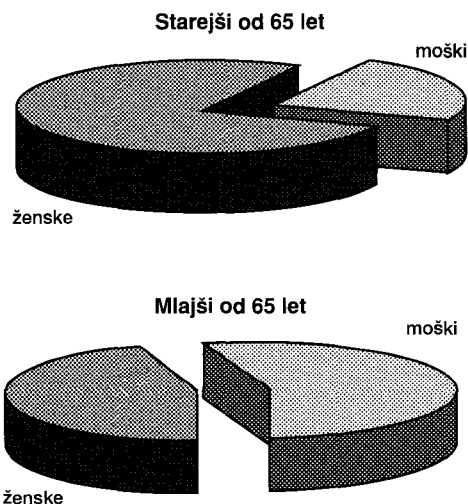
Na območju navedenih občin je konec leta 1994 živelo skupaj 31750 ljudi, od tega 3853 starejših od 65 let, kar predstavlja 12,14 % prebivalstva teh občin.

V našem domu starejših občanov že od samega začetka biva večji odstotek ljudi, mlajših od 65 let kot v povprečju po ostalih domovih v Sloveniji. Ker se ta skupina oskrbovancev precej razlikuje od skupine starejših od 65 let, tako po razmerju med spoloma, kot tudi po zahtevah za zdravstveno nego in zdravljenje, je v tem prispevku ta skupina oskrbovancev posebej predstavljena in analizirana.

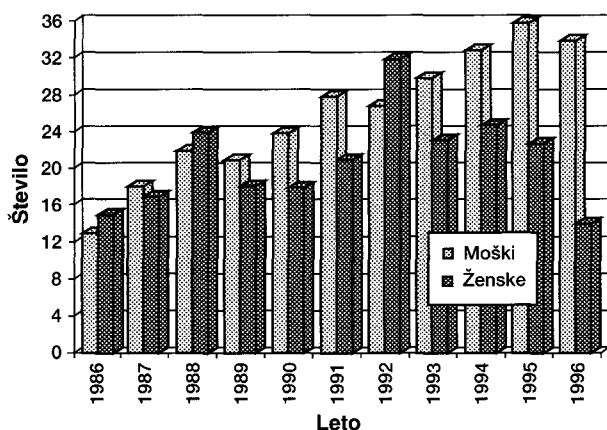
Iz diagramov je razvidno, da so še posebej velike skupine kroničnih alkoholikov, psihiatričnih bolnikov in invalidov.

Že prvi podatek, ki kaže na veliko razliko med obema starostnima skupinama, je razmerje med

moškimi in ženskami. Pri starejši populaciji je moških le približno 1/4, medtem ko je pri mlajših od 65 let moških približno toliko kot žensk oziroma celo nekaj več.

Kako se je število oskrbovancev, mlajših od 65 let, v našem domu gibalo v teh 10 letih je razvidno s spodnjega diagrama.

Vidimo lahko naraščajoči trend teh oskrbovancev. Osnovni razlog za prihod v dom starejših je pri mlajših od 65 let zdravstveni. Oskrbovancev, ki pridejo v dom zaradi neurejenih socialnih razmer doma, je

razmeroma malo. To je tudi razvidno s spodnjih treh diagramov.

Oskrbovance, mlajše od 65 let, ki so bivali ali biva-
jo v domu zaradi zdravstvenih razlogov, smo analiza-
rali po vodilnih diagnozah. Teh vodilnih diagnoz je 11
in so predstavljene v diagramih. Gibanje števila oskr-
bovancev po posameznih letih je razvidno s spodnjih
grafov.

Vse te vodilne diagnoze zahtevajo pri tej skupini
oskrbovancev individualni pristop pri zdravstveni ne-
gi in zdravljenju. Zato je velikokrat potrebno osebje
specialno usposobiti (na primer izvajanje peritoneal-
ne dialize, terapija po navodilih Onkološkega inštitu-
ta, zdravstvena nega paraplegikov in tetraplegikov,
zdravstvena nega bolnika s sklerozo multipleks v na-
predovalni fazi...). Za nadzor demenčnih in psihiatrič-
nih bolnikov potrebujemo več osebja kot v povprečju
za ostale varovance.

Sklepi

Iz prikazane problematike domske oskrbe starejših
občanov lahko zaključimo, da se tudi naš dom starejših
občanov Kočevje, kljub le 10-im letom obstoja, že sre-
čuje s problemom premajhnih kapacitet, kljub pove-
čanju števila postelj iz začetnih 124 na današnjih 160.
Precej velik odstotek oskrbovancev spada v genera-
cijsko skupino mlajših od 65 let. Teh je bilo pri nas v
povprečju več kot 21 %, kar je več od slovenskega
povprečja. Glavni razlog za tako velik delež je, da pri-
hajajo oskrbovanci v dom z velikega območja ter da
običajno bivajo v domu precej dlje od starostnikov.

Kljub večji zahtevnosti zdravstvene nege in oskrbe
ter nadzora te skupine oskrbovancev pa predstavlja ta
skupina veliko popestritev prebivalstva v domu in de-
luje pozitivno tako na ostale oskrbovance kot tudi na
zaposlene.

Zahvala

Za pomoč pri zbiranju statističnih podatkov se zahvalju-
jem gospodu Zdravku Kavčiču, tajniku Skupnosti socialnih
zavodov Slovenije.

Pri zbiranju podatkov o naših oskrbovancih sta mi bili v
veliko pomoč sodelavki, medicinski sestri Fanika Komat in
Branka Primon.